

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice hřtv. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobó
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 9.

V Mariboru, dne 26. februarja 1903.

Tečaj XXXVII.

Slovenci, ne pozabite družbe sv. Mohorja!

Naša sreča, naše veselje, naš ponos je
v resnici preslavna družba sv. Mohorja. Lani
je imela najvišje število udov: **80.046!**
Vsak zaveden Slovenec se je razveselil tega
krasnega napredka, vsak ud je bil vesel pre-
lepega književnega darila.

Le teden dni še, in poverjeniki končajo
nabiranje. Zadnji teden je navadno najbolj
živahen: stari udje prinašajo udnino, novi
pristopajo. Iskreno želi naš list, da tudi le-
tos naraste število udov vsepovsod, zato
kliče vsem Slovencem širom slovenske do-
movine: Stari udje družbe, ostanite
vsi zvesti Mohorjevi družbi; ako
še niste, gotovo zadnji teden vpla-
čajte udnino! Oglašajte se povsod
v obilnem številu novi udje, zakaj
knjige družbe sv. Mohorja naj bi se
nahajale v vsaki pošteni slovenski
hiši!

Šestero prekornih knjig zopet dobe
udje jeseni. Najimnitnejša knjiga od vseh
bodo: Zgodbe sv. pisma nove zaveze
I. snopič. To knjigo naj bi si priskrbel pač
vsak veren Slovenec, zakaj ona hrani vse
nauke Začetnika naše svete vere, Jezusa
Kristusa. Kako veseli so bili pretečeno leto
Mohorjani, ki so dobili 9. snopič »Zgodb sv.
pisma stare zaveze! Poiskali so še ostale
zvezke, je izročili knjigovezu in sedaj so po-
nosni na debelo dragoceno knjigo z zgodbami
sv. pisma stare zaveze. Še imenitnejše, za
kristjane pomenljivejše so »Zgodbe sv. pisma

nove zaveze». Krščanski Slovenci, pristopite
prav zavoljo te knjige v najboljšem šte-
vilu k Mohorjevi družbi!

Druga knjiga: »V Kelmoraj« vas
popelje skozi imenitna mesta našega in nem-
škega cesarstva mimo veličastnih cerkev, ki
jih boste gledali v podobah, v Kolin ob Renu,
kamor so že pred 500 leti romali Slovenci
počastit ostanke sv. Treh Kraljev. Knjiga bo
prezanimiva.

Tretja knjiga: »Pamet in vera«, II.
zvezek vam bo poljudno razložila nekaj važ-
nih krščanskih resnic, da vas potrdi v živi
krščanski veri. Prvi zvezek že poznate, go-
tovo boste tudi drugega vsprejeli z veseljem.

Četrta knjiga: »Domači vrtnar« bo
gotovo silno razveselila naše slovenske vrt-
narje, še bolj naše skrbne vrtnarice, vrle
slovenske gospodinje. Prepotrebna nam je.
Zasluži torej, da jo dobi v roke kar največ
naših gospodinj.

Peta knjiga: »Slovenske večer-
nice«, bo s svojimi povestmi kratkočasila
naše ljudstvo, istotako tudi šesta knjiga:
»Koledar družbe sv. Mohorja«.

Zares prekrasen književni dar nam po-
nuja družba sv. Mohorja za prihodnjo jesen.
Teh šestero knjig je pač vrednih 2 kroni.
Zato delujte neumorno vi poverjeniki, po-
magajte vsi drugi rodoljubi, pomagajte po-
sebnó vi mladeniči in ve dekleta ta zadnji
teden, da nas bo udov za l. 1903 še precej
več kot 80.046. Bog blagoslovi naš trud, Bog
blagoslavljalj tudi v tem letu našo slavno
družbo!

Ali bo vojska?

Na Balkanu se pripravljajo resni do-
godki. Vse kaže, da je splošni ustanek v
Makedoniji na spomlad neizogiben. Avstrija
in Rusija se sicer trudita, da bi se mirnim
potom z reformami (preosnovami) odpravile
krivice, ki se delajo makedonskim kristjanom,
a težko, da bosta imeli uspeh. Turki pa
vkljub vsej nevarnosti, vkljub vsej razbur-
jenosti makedonskega ljudstva, vkljub vsem
reformam nadalje postopajo brezobzirno, kri-
vično in kruto!

V Tetovu živi 1300 pravoslavnih družin.
Do sedaj niso imeli cerkve. Dolgo časa in
denarja je bilo treba, da so za to zgradbo
dobili dovoljenje. Dovoljenje pa ni zadosto-
valo. Treba je bilo pričakati ugodnega tren-
otka, da se ne protivijo mohamedanski so-
sedje. Tetovanje so menili, da je tak tren-
tek nastopil zdaj, ko se upeljujejo reforme.
Dne 28. jan. t. l. so pristopili k prvim pri-
pravam glede zidave, a turški hodžje so na-
hujskali Turke, ki so se oborožili in razgnali
delavce in so celo pretili, da bodo pobili vse
pravoslavne družine. Prišla je žandarmerija
in vojaki, a niso nič opravili. Turki so se
pomirili še le, ko jim je dal kajmakam za-
gotovilo, da ne pusti te cerkve zidati. Kaj
so storili nazadnje še turški uradi v tej za-
devi? Spoznali so, da so vsega tega prav za
prav krivi bolgarski zidarji, ki so se predz-
nili zidati pravoslavno cerkev. Zidarji so bili
ujeti, obtoženi kot politični zločinci, in turški
advokatje bodo že znali ta zločin tako za-
stopati, da bodo nesrečni Bolgarji obsojeni.

Listek.

Spodnji in Gornji.

Povest iz kmečkega življenja — Prevel I. Vuk.

(Konec.)

»Kakšne skrivnosti pa imaš?« reče žu-
pan, ko vstopi v njeno sobo. »Ali ne moreš
tega povedati pred tvojim prihodnjim ta-
stom?«

»Ta ne bo nikoli moj tast!«

»Kaj? Dekle, ali si zblaznela?«

»O ne! Dobro vem, kaj govorim. Dolgo
je trajalo, predno sem se odločila. In sedaj
vam povem: oče, iz te možitve ne bo nič!«

Župan se zgrabi za glavo — da se pre-
priča, če v resnici bedi ali sanja.

»Marica!« sikne jezno. »Ne šali se s svo-
jim očetom, — ker tega ti nikoli ne od-
pustim!«

»Nobene šale, oče! To je moja zadnja
beseda. Leopoldova žena ne morem biti in
ne bom, če me s konji vlečete pred oltar.«

»Ali Marica! Pa si tudi pomislila, kaj
se vse lahko iz tega izkuha? Ali si —?«

»Vem, oče, kaj hočete reči! Preprič z
»Gornjimi« — obljubo, da me daste Leopoldu
— vse vem. Ali če sedaj ravnam proti moji
volji in se udam za sedaj, potem bo stvar
po oklicu še hujša, da, pripetilo bi se more-

biti, da rečem pred oltarjem »ne!« In to
moram in storim kakor gotovo verujem na
trojedinega Boga!«

»Potem ti še vedno tiči preklicani Jurij
v glavi...!«

»Ne grešite! S preklinjanjem in grožnjo
ne opravite pri meni nič. Res je, da imam
rada Jurija in da Poldeta ne maram — pa
to vam povem: če moram pozabiti Jurija,
pa ga pozabim; ali radi tega si ni treba
beliti glave. Od mene nima nobene obljube,
da ako bi jo tudi imel, se ne bi morebiti več
brigal za to. Kar se pa tiče Leopolda, bi ga
že morebiti vzela, — meni je to vse eno, je
ta ali oni, da vam moram doprinesiti žrtev.
In tudi bi zategadelj ne bila nesrečna, pa
tudi ne srečna! Sedaj se pa čutim po vesti
in srcu vezana in ako me tudi vi silite vzeti
drugega in ne Jurija, me spravite v vedno
nesrečo. In tega, ljubi, dobri oče, — tega ne
boste storili! Ne, tega ne smete storiti! Sta-
riši nimajo nobene pravice, storiti svoje
otroke nesrečne in vi hočete vašo edino
hčer napraviti nesrečno? Ne, ne! Jaz se
nikdar ne bom možila; pri vas ostanem in
vam gospodinjim. Pri vsem, kar mi je sve-
tega, prisegam vam, da Leopolda ne maram.
Tako, sedaj pa idite in povejte to njegovemu
očetu!«

Zadnje besede je govorila med solzami,

in ko je skončala, padla je plakajoč na stol
in si pokrila obraz z rokami. In pri tem je
ostalo.

Nobena prošnja očeta, nobena grožnja,
nobeno prigovarjanje prijateljev in sorodnikov
je ne premoti. »Ne mučite se!« jim je od-
govarjala vsakokrat. »Ne pomaga vam nič,
govorite kar hočete!« Enkrat, ko ji je oče pri-
mizi po obedu posebno na srce govoril in
ko ni nič opravil, začel je preklinjati in ji
groziti, da jo bo pretepel, vstala je blede kot
mrlič in zaklicala: »Ako zaslužim, da me
tepete, pa me tepite. Ali mojega sklepa ne
upognete, — če delate z menoj kar hočete.
Ako pa ne bom imela miru, pa grem v sa-
mostan.«

In tega se je župan ustrašil — svojo
hčer popolnoma zgubiti, tega bi ne prebolel.
Udal se je torej hčerkinji volji in jo odslej
pustil pri miru.

Kaj je pomagal »Razbijaču« ves napor
in zvijača, se maščevati? Naj se je jezil,
divjal, škripal z zobmi in preklinjal, ni mu
nič pomagalo; lepa Marica je bila zanj zgub-
ljena.

Le majhen žarek upanja je še imel,
namreč misel, da Jurij, ko se povrne, ne bo
vzel Marice in bo tako ostala. Da bi sedaj
še kdo drugi jo snubil, ni bilo niti misliti.

Današnji list ima „N a š D o m“ kot prilogo!

Dovoljenje je podelil še celo sam sultan. Ta dogodek se skoraj tako glasi, kakor ko bi šlo za zadevo kake slovenske šole v kakem mestu, kjer vladajo Nemci ali Lahi.

Ni čudo, da je vsled takih dogodkov krščansko ljudstvo razburjeno in si išče samo pomoči. Posebno razjarjeno je ljudstvo v kosovskem okraju. V Skoplju so trije kristjani na ulici napadli — namestnika poglavarja kosovskega okraja. Je to Daniš effendi — katoličan. Nastavljen je bil l. 1896, da brani krščanske zadeve. Turki ga niso nikamor klicali in on se ni usiljeval in ni se tako briga ne za kristjane ne za Turke. Ako tedaj kristjani tako delajo z namestnikom poglavarjem, kaj si še dovolijo v drugih slučajih. V istem kraju je bil napravljen napad na poslopje sodnijsko in policijsko. V pravem času so še zapazili bombo in nesrečo odstranili. Sumničijo seveda kristjane. Turki vojak prodajajo od nekdanj tabak, ki ga dobivajo. V zadnjem času se je pripetilo, da so kristjani, ki so ta tabak kupili, oboleli in nekateri umrli. Misli se, da je bil tabak prepariran za kristjane s strupom. Oboroževanje se tudi na turški strani nadaljuje. Turki pravijo, da bo vojska za gotovo. V kosovskem okraju je do sedaj mobilizovanih 11 polkov. Na bulgarsko in srbsko mejo pošiljajo Turki svojim podnikom pomoč in strelivo. Še večje priprave se gode v okrajih: solunskem, bitoljskem in janinskem.

Povsod diši po smodniku!

Državni zbor.

Dunaj, 24. februarja 1903.

Vojaška predloga sprejeta.

Dr. Körber ima srečo. Malokdo je pričakoval, da bo poslanska zbornica tako kmalu rešila vladni predlog, s katerim se nalagajo nova občutljiva bremena avstrijskim narodom. Že zadnjič smo povedali, da se je ob posvetovanju v odseku zastran vojaške predloge dozdevalo, da se predlog ne sprejme. Toda ker je vlada napela vse moči, je vojni odsek z večino štirih glasov vojno predlogo sprejel (z 18 glasovi proti 14). Slutilo se je takrat, da utegne ta predlog dobiti v poslanski zbornici večino kakih 8 do 10 glasov, da bo pa predlog v zbornici sprejet z večino 109 glasov, tega ni do zadnjega nihče pričakoval. To pa se je zgodilo na ta način, da so vse

stranke, katerih zastopniki so v vojnem odseku glasovali za predlog, zanj glasovale tudi v zbornici. Zraven tega pa, da so dve stranki, katere so glasovale v odseku proti predlogu, v zbornici glasovale za predlog in da se je jedna stranka, katere zastopniki so glasovali v vojnem odseku proti predlogu, v zbornici zdržala glasovanje. Za vojno predlogo, toraj za povikšanje števila vojakov, so glasovali Poljaki, nemški narodnjaki, nemški naprednjaki, krščanski socijanci, veleposestniki in nemška katol. stranka. Proti predlogu so glasovali socijalni demokrati, Italijani, Vsenemci, Čehi. Glasovanja pa so se zdržali člani »Slov. zveze«. Vladni predlog je bil torej sprejet z 217 glasovi proti 108 glasovi. To se je zgodilo ob 2. uri popolnoči pretečeno soboto, 21. februarja.

Vojaške olajšave.

Preden se je v zbornici vršilo glasovanje o vojnem predlogu, je deželno-grambravski minister grof Welsersheimb obljubil, da se bo po novem zakonu zamogle dovoljevati v potrebnih slučajih večje olajšave, kakor je to bilo mogoče do zdaj. Obenem je izjavil, da te njegove obljube niso prazne in lepe obljube, ampak to se bo tudi v resnici izvrševalo. Toraj kaj se bo olajšalo? 1. Orožna vaja v 12. službenem letu bo odpadla že zdaj, izvzemši v gotovih slučajih. 2. Rezervisti v 11. službenem letu se bodo pozvali k orožnim vajam samo le, kadar bo velika potreba. 3. Stvari, katere se potrebujejo za armado, se bodo večinoma naročevale brez posredovalcev naravnost pri proizvajalcih. 4. Takim kmečkim sinovom, kateri se neobhodno potrebujejo doma, se bo dovolil predčasni dopust. 5. Skrbelo se bo, da bodo zamogli vojak v svoji službi tudi verske dolžnosti spolnovati. 6. Zastran dvoboja je minister obljubil, da se bo nekaj v tej zadevi ukrenilo. 7. Kar pa zadeva 2letno aktivno službovanje, ni mogel minister nič gotovega obljubiti. 8. Predložila se bo v kratkem nova postava zaradi preskrbljevanja vojaških vdov in sirot. 9. §§ 33 in 34 vojne postave se bota že zdaj tolmačila tako, da se bo ustreglo opravičenim željam kmečkega in obrtniškega stanu. 10. V kratkem se bo predložila nova postava zastran vojaških taks, po kateri se bojo najnižjim razredom dovolile velike olajšave, v višjih razredih (pri bogatejših) pa se bodo te takse znatno povišale. 11. Predložila se bo nova vojaška kazenska postava tako,

da bo obdolženi si mogel najeti zagovornika in se bo obravnavala vršila javno. 12. Tisti, ki so poklicani v vojake, pa imajo napraviti daljšo pot, bodo dobili primerno odškodnino. 13. Mučenje vojakov se bo kolikor mogoče omejilo. 14. 5200 vojakov se bo vsako leto pred časom domu odpustilo in sicer takih, ki so pri gospodarstvu nujno potrebni. 15. Certifikati ali spričevala, da je vojak dovršil svojo vojno dolžnost, se bodo dajale brezplačno. 16. Odškodnina za škodo, ki se napravi pri vojaških vajah, se bo v boljši meri izplačevala in minister je izrecno povdarjal, da posestniki, kateri so vsled vojaških vaj zadržani pri obdelovanju polja, imajo pravico terjati primerno odškodnino za zamujeno delo. 17. Glede orožnikov (žandarjev) je minister izjavil, da morajo svojo službo nepristransko izvrševati.

„Slovanska zveza“.

Gotovo se je čudno zdelo marsikomu, ko je čital, da sta zastopnika »Slovanske zveze« v vojnem odseku glasovala proti vojni predlogi, a v zbornici so se vsi člani te zveze zdržali glasovanja. Vzrok tega postopanja je iskati v klubovih razmerah. Preden kakor sta gg. dr. Ploj in Pogačnik glasovala v vojnem odseku zastran grambravskega zakona, je sklenila »Slovanska zveza« v svojem klubu in sicer z enim glasom večino, da morata glasovati proti novemu zakonu. Ko se je potem zopet v klubu posvetovalo, kako naj glasujejo člani »Slovanske zveze« v zbornici, je 9 članov »Slov. zveze« glasovalo za to, da se vojni zakon odkloni, toraj da klub glasuje tudi v zbornici proti vojnemu predlogu, a 9 poslancev je bilo za to, da se »Slov. zveza« zdrži glasovanja v zbornici. V takih slučajih, pri enakem številu glasov, odločuje predsednik. Ta pa je odločil, da se člani »Slov. zveze« zdržijo glasovanja.

Dopisi.

Iz Pekla. Kakor sem vam, gospod urednik, zadnjič obljubil, sporočam Vam sedaj o svoji lovski sreči na Radoslavskem lovu. Znam, da me boste vprašali, kako je kaj z obljubljenim pečenko; pa le počasi, gospod urednik, videli boste, da mene popolnoma krivda ne zadene, da nisem mogel svoje besede izpolniti. Je pač že res: lovec je naj-srečnejši, kadar se spravlja na lov, že celo noč se mu poprej sanja o tolstih prepelica, jerebicah in pa o brzonogih zajcih. Tako sem tudi jaz o svoji lovski sreči prezgodaj sanjal ter v domišljiji gledal kar cele kupe pobite divjačine. Dan pred lovom sem ogledal skrbno svojo »flinto«, ki že od francoske vojske nad pečjo visi, stresem iz nje mrtve muhe in pajke, ki so se prav udobno v nji udomačili ter jo namažem od znotraj in zunaj, kakor sem videl to delati druge lovce. To Vam je orožje, ta »flinta!« Malo je res daljša, kakor so zdaj že te nove, a poka pa poka, kakor ta mali cerkveni možnar. Cenov stric so mi dali poln »rožič pünfra« in Majcen, tisti, ki ume »re-kurze« delati, pa kaki dve pesti »špriha«, zamotanega v »štajerca«. Tako, vidite, zdaj sem pa bil pripravljen za sipanje grenke smrti med gozdne prebivalce iz svojega orožja, kakor nekdanj grmeč Perun iz oblakov med uboga človeška bitja. Uberem jo čez Malonedeljo, kjer je ravno bralno društvo imelo zborovanje in volitev novega odbora, kar se je, hvala Bogu, brez vse nesreče izvršilo. Potem pa jo mahnem čez travnike v Reber, kjer sem pričakoval najboljšega uspeha. Vstavim se pri »pūčovi mlaki«, napnem petelina ter začnem prežati pazljivo na vse kraje. Čakam eno uro, dve, tri, toda zajca in kake druge zverjadi ni od nikoder. I nu, si mislim, zajcev ni, grem pa čez njive, pa ustrelim kako jerebico, kar bo tudi dobro za zob. Med potoma se domislim na Muhiča, ki mi že delj časa britev brusi, stopim

Akoravno so vsi plešniški mladeniči, ki so ostali vojaki, prišli večkrat domov na začasni dopust, — Jurija ni bilo nikdar. Zvesto je služil cesarja in stopal od stopinje do stopinje, kolikor je sploh mogoče kmetškemu mladeniču. Prišel je do narednika.

V.

Med tem se je v Plešnicah mnogo spremenilo. Prišel je čas novih volitev za župana in zgodilo se je, kakor je povedal Jurij. Vkljub vsemu naporu in agitaciji »Spodnjih« so zmagali »Gornji«. Jurijev oče je postal župan.

»Spodnji« so morali prepustiti oblast »Gornjim« in so bili veseli, če jih »Gornji« niso več nadlegovali.

Lep železen mostič se je postavil, ki je slonel na trdni kamneni podlagi in tudi mnogo drugih, za vse vaščane koristnih naredb se je uvedlo.

Prejšnji župan se je odtegnil svetu in zivel le za svoje gospodarstvo. Na tihem se je jezil, ali izdal te nevolje ni nikomur, niti svojim najboljšim prijateljem ne. »Razbijaj« se je oženil z neko bogato vdovo iz sosednje vasi in pozval Smrekarja in Marico na gostijo. Oče se je odzval vabilu, Marica pa ne, kar seveda ni bilo nič čuda.

Ubogemu dekletu se je poznala žalost na obrazu. Stene njene sobice so bile priča mnogim solzam, ki so močile lepo lice, videle mnogo prečutih noči in slišale globoke vzdihne, vendar ni nikomur izdala svoje srčne bolesti, tudi očetu ne; mirno in vestno je

spolnovala svoja opravila ter bila izdatna podpora očetu.

Njeno edino razvedrilo, če se more to sploh tako imenovati, je bil sprehod na pokopališče k mamici. Nekega večera je klečala tam globoko zatopljena v molitev in ni opazila zalega vojaka, ki je korakal po cesti na pokopališče ter jo opazoval. Ko se vzdigne, da bi šla domov, ga zapazi.

Bil je Jurij.

»Marica«, reče Jurij ter ji pomoli roko v pozdrav.

Njej pa je prišlo to tako nepričakovano, da je stala kot okamenela. Rudečica ji oblije lica, oko se ji radosti zažari in v veselim krikom »Jurij!« se mu vrže v naročje.

Prisrčno jo je mladenič objel na grobu njene matere, in oba z Marico sta potem pokleknila in prosila na grobu matere blagoslova. Potem sta šla roko v roki v vas.

* * *

Gotovo se že bralec veseli vesele združitve in privoljenja starišev v zvezo dveh ljubečih se src. Oboji stariši bili so sedaj zadovoljni in pol leta pozneje praznovala se je gostija, kakoršne še vaščani niso videli. Povabljeni je bila cela vas brez razločka med »Gornjimi« in »Spodnjimi«, kjer so se popolnoma sprijaznili. Jurij in Marica pa sta živela srečno in zadovoljno ter vzorno gospodarila na obširnem posestvu. Saj sta v mladosti mnogo pretrpela.